

Starptautiskās teātra dienas vēstījums 2018 – Āfrika

Vere Vere Laikinga (*Were Were LIKING*), Kotdivuāra
Multimāksliniece

Latvian

Kādu dienu

Cilvēks nolēma uzdot sev jautājumus spoguļa (auditorijas) priekšā,
Pats izgudrot sev atbildes, un tā paša spoguļa (savas auditorijas) priekšā
Sevi kritizēt, izsmiet paša jautājumus un atbildes,
Vienalga, smejojot vai raudot, bet visbeidzot
Lai sveiktu un svētītu savu spoguļi (savu auditoriju)
Par to, ka dāvājis šo spīta un atelpas brīdi,
Viņš paklanās un sveicina to pateicībā un cieņā...
Dzīļi sirdī viņš meklēja mieru
Būt mierā ar sevi un spoguļi:
Viņš spēlēja teātri...

Todien viņš runāja...

Savas nepilnības, pretrunas un kroplības nicinot,
Pārsteigts pats par savām grimasēm un vaibstiem,
Savu maziskumu, kas viņa cilvēcību bojā,
Savām blēdībām, kas pie nelaimēm noved,
Viņš runāja ar sevi...

Apbrīnā pats par savām izpausmēm, kas aizvien pieņēmas spēkā,
Par tiekšanos uz lielumu, uz skaistumu,
Būt labākam, uz labāku pasauli,
Ko būvētu no paša domām,
Ko pats būtu kalis, savām paša rokām,
Ja vien pats sev pašam spogulī būtu to vēlējies, viņš teica sev,
Ja vien pats ar sevi spogulī šo kaisli būtu dalījis...
Bet viņš zina, ka tas bija tēlojums
Par izsmieklu, bez šaubām, par ilūziju,
Bet arī, protams, par prāta darbību,
Par radīšanu, par pasaules pārveidošanu,
Viņš spēlēja teātri...

Pat satriekdams visas cerības
Ar vārdiem un apsūdzošiem žestiem
Viņš sliecās ticēt,
Ka visu ir iespējams paveikt šajā vienā vakarā
Ar viņa trakajiem skatieniem,
Ar viņa saldajiem vārdiem,
Ar viņa šķelmīgo smaidu,
Ar viņa sulīgo humoru,
Ar viņa vārdiem, kuri pat sāpinoši vai satricinoši
Tomēr veic operāciju brīnumam.
Jā, viņš spēlēja teātri.

Un kopumā
Mājās, Āfrikā
Īpaši Kamītu¹ apvidū, no kurienes es nāku,
Mums nekas nerūp,
Mēs smejam tāpat, sērojam, kad raudam,
Krītam gar zemi, kad tā liek mums vilties,
Gbégbé² vai Bikouts³ deju ritmos.
Tiek grebtas Biedējošas maskas -
Glaé⁴, Wabele⁵ vai Poniugo⁶
Tās atveido Bezkompromisa principus,
Kas nosaka mūsu laiku un dabas ciklus,
Un lelles, kas gluži kā mēs
Atveido savus radītājus,
Un, pakļaujot savus manipulatorus,
Veic rituālus, kuros izrunāts vārds,
Ritmisku dziesmu un elpu papildināts,

¹ Kamīte; Kamītas iedzīvotājs, "Melno zeme", lit. "Āfrika". Kamīte attiecas arī uz visiem vietējiem iedzīvotājiem un viņu pēcnācējiem, kas izkaisīti diasporās visā pasaulē, kā arī par šī reģiona oriģinālās reliģijas praktizētājiem.

² Gbégbé; tradicionāla deja Kotdivuāras Bétés pavalstī, ko izpilda publiskās demonstrācijās svinību vai sēru gadījumos.

³ a) Kout; trieciens, sitiens. b) Si: zeme. Oriģināla Fan Beti deja no Dienvidkamerūnas, kuru sākotnēji praktizēja sievietes, lai nodrošinātu Mātes Zemes svētību: labu ražu, labākus laika apstākļus u.tml., Kur vajadzēja enerģiski triekties zemi, lai panāktu, ka tā ieklausās. Mūsdienās tā ir atguvusi popularitāti jauniešu vidū visā valstī un arī ārpus tās, pateicoties daudzām starptautiskām slavenībām.

⁴ Glaé; Rietumu Kotdivuāras Wè un Wobè tautu reliģiskā sistēma, kuras pamatā ir "maskas". Visu masku hierarhija, bieži biedējoša, darbojas kā stūrakmens visiem šo tautu uzskatiem un sociālajai organizācijai.

⁵ Wabele; viena no Senufo reliģiskās sistēmas maskām Kotdivuāras ziemeļos. Kopā ar Hyena uguns ēdāja galvu, tas pārstāv zināšanas un varu.

⁶ Poniugo; cita Senufo reliģiskās sistēmas maska, kuras pamatā ir Poro - iniciācijas rituāls, ko izpilda svētajās audzēs, un kas regulē visu šo sabiedrību.

Dodas uz priekšu iekarot svēto,
Rosina dejot kā transā,
Saukt buramos vārdus un padoties ticībā,
Bet arī visvairāk par visu – izplūst smieklos,
Lai svinētu dzīvošanas prieku,
Ko ne verdzības gadsimti un kolonizācija,
Ne rasisms un diskriminācija,
Neizsakāmu zvērību mūžība
Spēj apslāpēt vai zagāt
Mūsu aizgādņa Dvēselei, Cilvēces Tēvam un Mātei;
Āfrikā, tāpat kā visur citur pasaulē
Mēs spēlējam teātri...

Un šajā īpašajā, Starptautiskajam teātra institūtam veltītajā gadā,
Es jūtos īpaši laimīga un pagodināta
Pārstāvēt mūsu kontinentu,
Nesot šo miera vēsti –
Teātra miera vēstījumu;
Jo šis kontinents, par ko vēl ne tik sen tika sacīts,
Ka, lai kas ar to notiktu,
Neviens nejustu skumjas vai tā trūkumu,
Ir atkal atzīts tā pirmatnējā lomā
par Cilvēces Tēvu un Māti,
Un visa pasaule plūst šurp...
Jo visi jau vienmēr cer atrast mieru
Savu vecāku rokās, vai tad ne tā?

Un līdz ar to mūsu teātris vairāk nekā jebkad pulcē
Un aicina visus cilvēkus, un jo īpaši
Tos, kurus vieno doma, vārds un teātra spēle,
Vairāk cienīt sevi un vienam otru,
Godinot labākās cilvēciskās vērtības
Cerībā atgūt labāku cilvēci visiem:
Tādu, kas izceļ saprātu un izpratni,
Ar šo visspēcīgāko cilvēces kultūru daļu –
To pašu, kas dzēš visas robežas: ar teātri...
Vienu no visdāsnākajām, jo tā runā visās valodās,
Vieno visas civilizācijas, atspoguļo visus ideālus,
Un pauž dziļu to cilvēku vienotību, kuri
Par spīti visām nesaskaņām
Īpaši vēlas viens otru labāk iepazīt,
Un mīlēt sevi vairāk, mierā un klusumā,
Kad tēlojums kļūst par līdzdalību,
Atgādinot par pienākumu likt sev izjust
Teātra spēju likt reizē smieties un raudāt,
Mazinot nezināšanu, vairojot zināšanas,
Lai cilvēks atkal kļūtu par lielāko cilvēka bagātību.

Mūsu teātris aicina būtiski pārskatīt un pārvērtēt
Visus šos humānisma principus, visas šīs augstās vērtības,
Visas šīs idejas par mieru un tautu draudzību,
Ko tik ļoti atbalsta UNESCO,
Lai tās atdzimtu mūsu šodien radītajās ainās,
Lai šīs idejas un principi kļūtu par būtisku vajadzību
Un, pirmkārt, par dziļu domu pašos teātra veidotājos,
Lai varētu labāk paust to tālāk savām auditorijām.

Tāpēc mūsu jaunākajā teātra uzvedumā "L'Arbre Dieu", pēc Kindack⁷ Ngo Biyong Bi Kuban⁸, mūsu Pavēlnieka, ieteikuma, tiek sacīts:

"Dievs ir kā liels koks",

No kā vienlaikus var uztvert tikai vienu aspektu,

Raugoties no viena skatu punkta:

Tas, kurš lido pāri kokam, saskatīs tikai lapotni

Un, iespējams, augļus un sezonas ziedus,

Tas, kurš dzīvo pazemē, zinās vairāk par saknēm,

Tie, kas pret koku atbalstās, to pazīs

Pēc sajūtas mugurā.

Tie, kas tuvojas no dažādām debespusēm

Saskatīs to, kas pretējai pusei ne vienmēr ir pieejams,

Daži privilīģētie spēs izprast noslēpumu

Starp mizu un koksni,

Un vēl daži citi - koka viducī slēpto intīmo zinātņi.

Bet, neatkarīgi no virspusības

Vai katra uztveres dziļuma,

Neviens nekad nenostāsies tā,

Lai spētu vienlaikus uztvert visus šos aspektus,

Ja vien pats nekļūst par šo dievišķo koku!

Bet vai tad mēs joprojām būtu cilvēki?

Lai visi pasaules teātri izprastu un pieņemtu viens otru,

Lai labāk sasniegtu Starptautiskā teātra institūta globālo mērķi,

Lai, visbeidzot, tā 70. gadadienā

Pasaulē būtu vairāk miera,

Ar spēcīgu līdzdalību Teātrī...

Vere Vere Laikinga Gnepo (*Were Were-Liking Gnepo*), multimāksliniece

Translated by Maira Jēgere

⁷ Kindack; lit. "Ieteikumu pavēlniece", tituls, kas piešķirts sievietēm, kuras ir sasniegušas gudrības līmeni, uzsākot Mbog vai Mbog, reliģisko sistēmu Bassa pavalstī Centrālajā Kamerūnā, un kas atbilst Mbombock nosaukumam, kas rezervēts vīriešiem.

⁸ Kuban; Bijonga, Kubana dēla meitene. Šis ir manas vecmāmiņas, mana iniciatora vārds, kura ir viena no pēdējām "KI-Yi Mbog" zināšanu turētājām, no kuras esmu saņēmusi zināšanu tālāk nodošanas pienākumu, un pie kā strādāju vairāk nekā trīsdesmit gadus.

Latvian

Biogrāfija – Were Were Liking, Kotdivuāra

WEREWERE-LIKING GNEPO ir dzimusi 1950. gada 1. maijā Bondē, Kamerūnā, un dzīvo Kotdivuārā kopš 1978. gada. Viņa kā multimāksliniece darbojas daudzās mākslas nozarēs. Kā rakstniecei viņai ir gandrīz trīsdesmit publicēti darbi, tostarp romāni, lugas, stāsti, esejas, mākslas grāmatas un dzejas krājumi. Kā gleznotājai, kopš pirmo reizi 1968. gadā paņēma rokā otu, viņas darbu izstādes ir notikušas visās pasaules malās. Teātra nozarē viņa ir ne tikai atzinīgi novērtēta kā dramaturģe, bet arī kā novatoriska leļļu meistare un daudzu lielu teātra fresku režisore, kas visas raksturojamas kā Āfrikas operas, no kurām vairākas ir izrādītas visā pasaulē. Viņa ir darbojusies gan kā skatuves, gan kino aktrise, kā arī ir repa māksliniece.

Kā tradicionālo pedagoģisko tehniku pētniece Abidžanas universitātē (ILENA), viņa no 1979. līdz 1985. gadam piedalījās rituāla teātra revolūcijā, un, balstoties uz personīgo pieredzi šajā tematikā, izveidoja māksliniecisko grupu *Ki-Yi Mbock*. Viņa ir izstrādājusi īpašu apmācību sistēmu, ko iedvesmojuši Āfrikas tautu iniciācijas rituāli, kas ļauj uzrunāt simtiem grūtos apstākļos dzīvojošus jauniešus un reintegrēt viņus sabiedrībā. 2000. gadā māksliniecei tika pasniegta Prinča Klausā (*Prince Clauss*) "Pilsētas varoņa" balva. Viņa ir dibinājusi *Pan-African Ki-Yi* fondu, kura mērķis ir veicināt jauniešu pašizaugsmes centienus, iedrošinot tos jaunradei, pie kā viņa kopš tā laika strādā joprojām.

Viņas smagais darbs ir atzīts ar neskaitāmām balvām, tostarp, bet ne tikai: *Arletti* balvu Francijā, *René Praile* balvu Beļģijā, *Fonlon Nichols* no Albertas universitātes Kanādā, viņai ir piešķirta Ordeņa kavaliera pakāpe Francijas mākslā un literatūrā (*Chevalier des Arts et Lettres Françaises*), viņa ir Nacionālā ordeņa laureāte par nopelniem Kotdivuāras labā (*Commander of the National Order of Merit of Côte d'Ivoire*), kā arī bijusi *La Francophonie* Augstās padomes locekle no 1997. līdz 2003. gadam, saņēmusi 2005. gada Noma balvu un kļuvusi par Gada grāmatas laureāti 2007. gadā par romānu "Amputētās atmiņas". Pašreiz viņa ir Kotdivuāras Āfrikas un Āfrikas diasporu Zinātņu, mākslu un kultūru akadēmijas pastāvīgā locekle.

Translated by Maira Jēgere